

URZĘDNIK PRAWNIK^{iem}

w połą-
czeniu
z

Wychodzi
10. i 25. każdego miesiąca.

Prenumerata
miejscowa i zamiejscowa
wynosi:

rocznie 5 zł. — ct.
półrocznie 2 „ 50 „
kwartalnie 1 „ 25 „
miesięcznie — „ 45 „
Numery poszczególne
po — „ 25 „
Reklamacje nieopiecznawane wolne są
od opłaty pocztowej.

DWUTYGODNIK

poświęcony sprawom Urzędników wszelkich zawodów.

Redakcja
i **administracja**
we Lwowie
ulica Teatralna liczbą 9

Ogłoszenia

jednorazowe przyjmują się za opła-
tą 6 centów, kilkorazowe za opłatą
5 centów, od wiersza drobnym
drukem.

Treść: Zaproszenie do prenumeraty na r. 1886. — Przegląd miesięczny. (Sejm. — Nauczyciele ludowi a pisarze gminni. — Wybór członka Wydziału kraj. — Język niemiecki na kolejach państwowych. — Wniosek p. Romańczuka o języku szkolnym. — Kwestje urzędnicze. — Dosiego roku!). — Sądownictwo (Repertorium orz. n. Tr. s. [N. 124]. — Księga orz. n. Tr. s. [N. 117. dok. z n. 22. i 23.]. — Administracja. (Główne urzędy podatkowe III [Dok. z n. 19. i 20.]. — Praktyka administr. [Zasady orz. władz centralnych. Orzeczenia Tr. admin. 126—129]. — Normałja administr. [Wykupno mesznego] — Sprawy kolejowe. (Żądania urzędników kolejowych — Decentralizacja zarządu kolei skarb. na Węgrzech.) — Wiadomości potoczne. (Przeciw katarowi). — Wiadomości urzędowe. — (Opróżnione posady. — Przeniesienia). — Ogłoszenia prywatne. — Odcinek: Przegląd zakładów karnych w Austrii. Napisał dr. Jul. Morelowski. (Dok. z n. 22. i 23.) — Wiadomości literackie. (Koziebrodzki. Repertorium czynn. gal. Sejmu kr. — Hibl. Uzupełn. ustawy przemysł. — Rechtsprechung des ob G. H. 1883. — Geller. Oest. Justizg. 3. Aufl. I. B. — Stubenrach. Commentar z. a b G. B. — Frühwald u. Moyzisch. Amortisirung.)

Zaproszenie do prenumeraty na rok 1886.

„**Urzednik i Prawnik**“ wychodzić będzie także w r. 1886 o tym samym programie i w tych samych co dotąd warunkach. Szanownych Czytelników naszych prosimy tedy o wczesne odnowienie prenumeraty, jak też o jednanie pisma najszerszego koła Prenumeratorów i Spółpracowników

Oraz przypominamy się z prośbą o wyrównanie wykazanych zaległości prenumeracyjnych.

PRZEGLĄD MIESIĘCZNY.

Lwów 23. Grudnia 1885 r.

(Sejm. — Nauczyciele ludowi a pisarze gminni. — Wybór członka Wydziału kraj. — Język niemiecki na kolejach państwowych. — Wniosek p. Romańczuka o języku szkolnym. — Kwestje urzędnicze. — Dosiego roku!)

Sejm nasz rozpocząwszy 25. listopada swe obrady przerwał je 21. b. m. i podejmie je znów 29. b. m. Z dotychczasowej czynności Sejmu żadnej nie mamy ważniejszej sprawy do zanotowania; główna praca koncentrowała się dotąd w komisjach, które dostarczają materiału dla obrad poświęconych.

Między uchwałami dotąd zapadłymi zaznaczyć jednak należy oświadczenie się przeciw projektowanej zmianie art. 18. ust. szkolnej, iżby nauczycielom szkół ludowych wolno było pełnić obowiązki pisarzy gminnych.

O kwestji tej pisaliśmy w swoim czasie (p. n. 19. „Urz. i Prawn.“ z r. 1883); atoli, cokolwiek bądź popierałoby miało nieprzychylenie się Sejmu do projektu umozebnienia nauczycielom ludowym pełnienia tych funkcji, — takiego na tę uchwałę argumentu jaki wyczytaliśmy w „Przegl. Rzesz.“ trudno nam podzielać. „Nauczyciel wiejski — czytamy tam — powinien, bądź jak bądź pozostawać pod dozorem naczelnictwa gminy, a wiejski pisarz gminny bywa w praktyce przełożonym naczelnika.“ Wynikałoby ztąd konsekwentnie, że pisarz gminny w praktyce bywa i pozostać ma także przełożonym nauczyciela, czyli, że ten pozostawać ma pod dozorem pisarza! I to mniej ma być szkodliwym dla powagi stanu nauczycielskiego, dla dobra nauki szkolnej, aniżeli połączenie funkcji pisarza z owymi nauczyciela? Naszem zdaniem tam, gdzie w praktyce naczelnik gminy ulega pisarzowi, tem mniej jest on zdolnym nadzorować nauczyciela i naukę i to tylko z tą konsekwentnie wynikałoby powinno, albo, że konieczną jest reorganizacja naczelnictwa, albo też, że spotęgować należy nadzór Wydziału powiatowego nad naczelnictwem gminy; i w jednym zaś i w drugim wypadku z tytułu nadzoru naczelnictwa nad nauczycielem nic nie będzie stało na przeszkodzie połączeniu funkcji jego z owymi pisarza. —

Przy wyborze członka Wydziału kraj. w miejsce ś. p. Walerjana Podlewskiego powszechnem było domaganie się wyboru Rusina. Wybrano rzeczywiście Rusina, p. Be-

reznickiego; dla czego jednak nie p. Romańczuka, którego klub ruski proponował? Nie przesądzamy, o ile p. Ber. jest odpowiednim do tej funkcji i do reprezentowania w Wydziale kraj. żywiółu ruskiego — nie przesądzamy, gdyż dotąd p. Ber. zupełnie jest i pod jednym i pod drugim względem nieznanym; jednakże właśnie w obec tego wolno zapytać, czy nie należało dać pierwszeństwo p. Rom., który tylokrotnem swem występowaniem dał się poznać jako najwybitniejszy członek klubu ruskiego, jako faktyczny jego w Sejmie przodownik, którego wybór przeciw klub ten zalecał? Czyż w interesie upragnionej między oboma narodami zgody nie należało, pragnąc rzeczywiście tej zgody, korzystać z tak sprzyjającej sposobności, by mieć pośrednikiem w tem dziele męża wybitnego, wybitnością swą dającego rękojmię, że, jeżeli zechce w tym kierunku działać, działanie jego będzie skutecznem? —

Interpelacja p. Romanowicza co do wydanego rozporządzenia względem używania języka niemieckiego w ustnych stosunkach urzędników kolei państwowych w Galicji, dała rządowi sposobność do odpowiedzi, że — wszystko jest tak jak być powinno według statutu organizacyjnego kolei państwowych, tej ostatniej naszej na tem polu zdobyczy; język niemiecki musi tu być górą, krajowcy niechaj będą zadowoleni, że mogą tam służyć o języku niemieckim, a nawet służba niższa niechaj się go uczy, bo tylko prowizorycznie do czasu cierpianym będzie nieumie-

jący po niemiecku. — Ciekawa rzecz, co by też powiedzieli Węgrzy na takie dla siebie zdobycze? —

Jednym z najważniejszych przedmiotów obrad Sejmu w sesji poświęconej będzie znany zeszłoroczny wniosek p. Romańczuka o języku szkolnym. Obawiamy się, by wynik obrad nie był takim jak ów wyboru członka Wydziału kraj.; — a przecież — półśrodkami nie tylko nie dojdziemy do celu, lecz raczej oddalimy się więcej odeń! Nasze w tej kwestji stanowisko zaznaczyliśmy już zeszłego roku (p. N. 20. „Urz. i Prawn.“ z r. 1884) przemawiając za obowiązkiem nauczaniem obu języków we wszystkich szkołach średnich całego kraju. Byłby to, naszym zdaniem, najlepszy środek wzajemnego poznania i porozumienia się. —

Z kwestyj ściśle urzędniczych żadna w ciągu tego roku na krok nie postąpiła. Zaznaczamy tutaj na teraz wznowioną petycję ogóln. Stowarzyszenia urzędników a. w m. do Rady p. i do rządu względem reformy systemu pensyjnego, o której bliższą podać wiadomość nie omieszkamy.

Koncząc zaś ten pogląd przy nadchodzącej Gwiazdce i Nowym roku, zasyłamy Czytelnikom naszym, zaliczając się do tych, którzy Im są najżyczliwszymi, serdeczne życzenia Dostęgo roku!

SĄDOWNICTWO.

Praktyka sądowa.

Repertorium orzeczeń Najwyższego Trybunału sądowego. N. 124*)

Firma A. w Podersam wniosła u sądu pow. w Podersam swą skargę, przeciw kupcowi B. w Darmstadt o zapłacenie reszty ceny kupna za dostarczony rzepak, opierając właściwość tego sądu jako sądu umownego na tem, że 1. pozwanemu pod względem rzeczonyj dostawy rzepaku doręczono fakturę zawierającą dodatek „płacić u mnie w Podersam per netto cassa“, a on przeciw temu dodatkowi żadnego nie uczynił zarzutu, i że 2. według umowy rzepak na dworcu w Podersam miał być odstawionym.

Sąd powiatowy w Podersam wyrokiem z 14. lut. 1885 r. l. 2248 uznał swą właściwość z powodu pod l. 1. zaznaczonego i zarazem orzekł merytorycznie o żądaniu pozwu. Natomiast sąd wyższy w Pradze wyrokiem z 22. kwietnia 1885 r. l. 7769 bezwarunkowo przychylił się do zarzutu niewłaściwości powołanego sądu powiat., ponieważ powód właściwości pod l. 1. podany tutaj nie zachodzi, zwłaszcza, że ów dodatek, zawarty w fakturze pozwanemu później doręczonej, nie odpowiada umówieniu się przy zawarciu umowy, przeto dla pozwanego nie był obowiązującym, i ponieważ, odnośnie do powodu właściwości pod l. 2. podanego, miejsce, w którym towar według umowy ma być odstawionym, wcale nie rozstrzyga o kompetencji sądu w sporze o zapłatę ceny kupna.

Na zażalenie rewizyjne powodowej firmy najw. Tryb. sąd. wyrokiem z 24. czerwca

*) N. 123 z ob. w N. 21. „Urz. i Prawn.“ z r. b.

1885 r. l. 6649 powodu kompetencji pod l. 1. podanego wprawdzie także nie uznał uzasadnionym i w tym kierunku przyjął zdanie sądu wyższego; natomiast zaś ze względu na powód właściwości pod. 2. podany odrzucił zarzut niewłaściwości sądu pow. w Podersam.

Decyzja najw. sądowa polega w tym ostatnim kierunku na następujących powodach.

Powołanie się na dalszy za właściwością sądu pow. w Podersam przywiedziony powód (że rzepak według umowy na dworcu w Podersam miał być dostawionym) jest rzeczywiście słusznym, a natomiast w ustawie nieuzasadnionem zapatrywanie sądu wyższego, że miejsce, w którym towar ma być dostawionym, nie rozstrzyga o kompetencji sądu w sporze o zapłatę ceny kupna.

Według jasnego brzmienia §u 43 normy jur. w wypadkach, gdy w umowie wyraźnie oznaczono miejsce, gdzie zapłata ma być uiszczoną lub inne zobowiązanie dopełnieniem, wszelkie skargi odnoszące się, do tej umowy, a dotyczące, czy to dopełnienia lub zniesienia onejże, czy też wynagrodzenia z powodu jej niedopełnienia, u tego sądu mogą być wnoszone, któremu by pozwany podlegał, gdyby znajdował się w miejscu, gdzie umowa ma być dopełnioną.

Ta zupełnie ogólnikowa, wszelkie jednego lub drugiego kontrahenta skargi z odnośnej umowy obejmująca stylizacja § 43. n. jur., istotnie się różni od owej §u 45. poprzedniej normy jur. z 18. czerwca 1850 r. N. 237 dz. pr. p. i przeważnie ma na celu, umożliwić. by wszelkie z pewnego stosunku umownego powstające spory u jednego i tego samego sądu były połączone. Przytem należy szczególnie mieć na uwadze alin 2. artykułu 235 kod. handl. który wyraźnie zaznacza, że pod względem właściwości sądu nie rozstrzyga miejsce, w którym stosownie do ustępu 1. tegoż artykułu zapłata pieniężna,

Przegląd zakładów karnych w Austrii

napisał

Dr. Julian Morelowski.

(Dokończenie).

5) Zakład karny w *Vigaun* w Krainie przeznaczony jest dla 264, ewentualnie 300 kobiet skazanych w okręgach apelacyjnych Gracu, Tryestu i Zadaru; urzędują tam 1 lekarz, 1 inspektor, 6 dozorców, 1 kapelan i 20 zakonnice (szarytek); zakład posiada 5 celek samotnych i 5 ciemnic.

6) Zakład karny tyrolski w *Schwaz* zostaje pod zarządem Sióstr miłosierdzia od r. 1855 i przeznaczony jest na pomieszczenie 84 a ewentualnie 115 kobiet skazanych w Tyrolu, Arulnii, Solnogradzie, i Karyntji na dłuższą karę, a władających językiem niemieckim lub włoskim. Lekarz więzienny pobiera płacę od kongregacji, nie od rządu. Jest tam prócz tego 2 dozorców więziennych, 1 kapelan i 9 za-

konnic. Celek samotnych jest 2, ciemnica 1. *)

W zakładach karnych kobiecych kapelani i zakonnice zajmują się także nauczaniem skazanych.

Kobiety odbywają karę w grupach od 6—30 osób we dnie i w nocy wspólnie, mogą z sobą rozmawiać, wszelako w czasie roboty wolno im tylko to mówić, czego rodzaj zatrudnienia wymaga

Przy tworzeniu grup (klasyfikacji) ma być uwzględnionym wiek, stopień oświaty, usposobienia, życie dotychczasowe i rodzaj popełnionej zbrodni. Również nakazaniem jest, aby młodszych kobiet nie łączyć z zepsutymi starszemi a oświeconszymi z nieokrzesanemi i nieoświeconemi kobietami. **)

*) Dozorecy więzienni we wszystkich zakładach kobiecych karnych pobierają pensję od kongregacji, a w kilkun zakładach także i kapelani

**) Szczegóły powyższe zaczerpnałem z dzieła Katerera „Handbuch der öst. Justizverwaltung“ tom I. str. 197—209.

Powierzenie administracji więziennej zakonem żeńskim rozmaicie bywa ocenianem; kwestję tę omówił obszernie Zugschwerdt w pracy swojej p. t. „Die Verwendung religiöser Corporationen in den Strafanstalten.“ *) W każdym razie, choć nie można zaprzeczyć zbawiennych skutków działalności zakonów żeńskich, należałoby mieć wzgląd na kobiety wyznania katolickiego i religii mojżeszowej, a nadto, jak Zugschwerdt w innem dziele swoim p. t. „Der Vollzug der Freiheitsstrafe“ (Wiedeń 1867 r. u Waldheima) podnosi, usunąć zakony od udziału w dochodach więzienia, wyznaczyć im odpowiednie płace, w ten sposób pozbawić je interesu materialnego a skierować wyłącznie do pielegnowania strony moralnej

*) Wyszła w Wiedniu u Manza w 1866 r.

stanowiąca świadczenie wzajemne, ma być uiszczoną. Wszystko to nie dopuszcza wątpliwości, że oznaczenie miejsca w którym według umowy towar ma być odstawnym, stosowną nadaje podstawę, by §. 43 n. jur. także do skarg o dopełnienie przez nabywcę umowy wyniesionych mógł zastosować, jeżeli nie zachodzi odmienne wyraźne postanowienie umowy, co jednak w niniejszym wypadku nie ma miejsca

Z tych powodów należało zmienić wyrok sądu wyższego i temuż polecić, by orzekł co do istoty rzeczy samej i co do kosztów sporu, gdy pod tym względem w drugiej instancji dotąd jeszcze nie orzeczono.

Zarazem uchwalono, wpisać do Reperatorium orzeczeń pod N. 124. następujące zdanie prawne:

Skargę o zapłcenie odpłaty za świadczenie umowne wniesić można u sądu umownego, który umówieniem się o miejsce tego świadczenia ustanowiono.

(Posiedzenie z 24. czerwca 1885 r. l. 6649. Senat IV.)

Księga orzeczeń

Najwyższego Trybunału sądowego.

Nr. 117.

(Dokończenie z num. 22 i 23).

§. 88. ust. z 27. kwietnia 1873 r. N. 66 dz. pr. p. rozporządza, że o ile ustawa nie zawiera osobnych postanowień, zachowywać należy ogólne przepisy o postępowaniu sądowym w sprawach spornych. Rozchodzi się tu jednak właśnie o rozwiązanie pytania, czy przepisem §. 1. w związku z §. 5. powyższej ustawy postępowanie drobiazgowo dla sporów do tego sposobnych obowiązkowo jest nakazane i czy przeto pod tym względem ustawa osobne zawiera postanowienie. Dla rozwiązania tego pytania nie ma przeto powołany wyżej §. 88 za-

dnego znaczenia. Jeżeli zaś na podstawie tego co powyżej powiedziano, stoi zdanie, że postępowanie drobnostkowe dla sporów w §. 1. pow. ust. przytoczonych obowiązku jest przepisaniem, natenczas powyżej powołane daleko wcześniej wydane postanowienia ustawowe nie mogą doń żadnego mieć zastosowania.

Pod tym jednak względem należałoby następujące jeszcze uwzględnić uwagi. — §. 15 powsz. pr. c. i rezolucja z 11. września 1784 r. Nr. 335 Zb. pr. s. lit. e. nie ustanawiają ogólnej zasady któraby dla wszystkich rodzajów postępowania obowiązywała, lecz tyczą się li tylko tych rodzajów postępowania, które w pow. pr. c. są urzędzone, to jest, postępowania pisemnego i słownego, jak to z §. 15. wyraźnie wypływa, gdy według tegoż wolno obom stronom za wspólnym porozumieniem odstąpić od tych ob u ustawowych rodzajów postępowania i wybrać sobie samym właściwe postępowanie, które to uprawnienie dkr. ndw. z 15. stycznia 1787 r. N. 621 Zb. pr. s. lit. b. bliżej określając, wypowiada, że wolno stronom przeprowadzić rozprawę czy to o większej ilości pism lub o innych terminach, czy też po części pisemnie a po części ustnie. Ze przytoczonymi dopiero postanowieniami ustawy nie nadano stronom bezwzględnej prawa wyboru, któreby także do wszelkich rodzajów postępowania później może zaprowadzić się mogących odnosić się miało, ustawodawca sam przez to uznał, że w późniejszych ustawach, któremi specjalne procedury, jak sumaryczną i wekslową zaprowadzono, rzeczony wybór stron wyraźnie urządził; jak w §. 24. post. sumar. i §. 11. post wekslowego. Analogiczne zastosowanie tych w ustawach specjalnych zawartych postanowień na postępowanie drobnostkowe przedstawia się tem mniej usprawiedliwionem, gdy toż, jak już u wstępu nadmieniono, na zupełnie od-

miennych polega zasadach. — Wreszcie i powołania się na §. 47. normy jur. nie można uznać uzasadnionem, gdy w niniejszym wypadku nie rozchodzi się o dobrowolne poddanie się Innemu aniżeli właściwemu sądowi, lecz o sposób postępowania u sądu właściwego zachować się mającego.

Co do dalszego pytania, ażali umówiona przez strony, według tego co poprzednio powiedziano, niedozwolona zmiana postępowania uzasadnia nieważność z urzędu przestrzegać się mającą, to rezolucja z 31. października 1785 r. N. 489 Zb. pr. s. lit. 000, z której wyprowadzana bywa dopuszczalność takiej zmiany, dla niniejszego pytania żadnego nie powinna mieć znaczenia. Może ona li tylko do takich rodzajów postępowania mieć zastosowanie, w których w ogóle dopuszczalnym jest tok instancyj, i gdy rozchodzi się o rozwiązanie kwestji, czy sąd wyższy z powodu zaszłej wady formalnej ma znieść wyrok pierwszego sędziego, czy też z powodu, że mimo to w rzeczy głównej z wszelką podstawnością orzec można, bez względu na nią przystąpić winien do wydania wyroku. Jak skoro zaś uznana jest wyłączność zastosowania postępowania drobnostkowego w pewnej sprawie, sądowi wyższemu w ogóle już nie przysługują prawo wchodzenia w merytoryczne oneje rozstrzygnięcie.

(Orzec. najw. Tryb. sąd. z 14. kwietnia 1885 r. l. 2553 — in plenissimo.)

ADMINISTRACJA.

Główne urzędy podatkowe.

III.

(Dokończenie z num. 19. i 20)

Chcąc uzupełnić nasze uwagi o potrzebie ponownej organizacji galicyjskich urzędów podatkowych, wypada nam

Wiadomości literackie.

Reperatorium czynności galic. Sejmiku krajowego od r. 1861. po r. 1883. Zebrał Władysław hr. Koziebrodzki, poseł na Sejm kr. — Lwów 1885. (Nakład Wydziału kraj.)

Jest to praca, której potrzeba dawno już żywo odczuwać się dawała. Słusznie bowiem zaznacza Szan. Autor w swem wstępnem słowie, że poszukiwanie za przebiegiem spraw publicznych traktowanych w Sejmie z wielu powodów nie mało przedstawia trudności. Po 22 latach życia konstytucyjnego zebrał się już obfity materiał, nagromadzony w zwyż 40 tomach sprawozdań stenograf. i alegatów, w których nie tak łatwo się rozpatrzyć. Materiał zaś ten mieści w sobie nie raz wielkiej doniosłości akty, lub podaje wskazówki co do spraw rozpoznac się mających albo w toku będących, które wymagają nieraz poszukiwań, wobec ogromu materiałów z wielką połączonych trudnością. Ułatwienie tedy takich poszukiwań, pożądanym zresztą także dla poznajomienia się z przeszłością ku skutecznej dla przyszłości pracy, ułatwia sameż prace, jest więc ze wszech względów bar-

dzo wskazanem. To też prawdziwa wdzięczność należy się p. Koziebrodzkiemu za podjęcie tak mozolnej pracy zestawienia treściwego wyciągu z nagromadzonego materiału. Przeprowadzając ją w ten sposób, że idąc porządkiem lat szereguje przedmioty czynności sejmowych z każdego roku w porządku ich alfabetycznym z odwoływaniem się na podobne dalsze czynności w latach następnych, a przy końcu zamieszcza trzy indeksy: spis posłów z lat powyższych, indeks alfabetyczny osób z odwołaniem się na stronie, indeks alfabetyczny przedmiotów. — Podjęcie się tej mozolnej a wielce pożytecznej pracy świadczy wymownie o obywatelskiej gorliwości szan. Posła, o żywym interesowaniu się sprawami publicznymi i dążeniu do podobnego innych zainteresowania. Polecamy ją też każdemu komu leży na sercu dobro spraw krajowych.

J. Sz. Cz.

J. A. Hibl. Wybór ustaw i rozporządzeń państw. i kraj. T. VI. Rozporządzenia wykonawcze do ustawy robotniczej, tudzież najnowsze uzupełnienia ust. przemysłowej. — Lwów 1885.

Idąc za radą przy recenzji poprzedniego tomiku tego zbioru (N. 12 str. 95 tego pisma z r. b.) życzliwie podana, Szan. Autor niniejszym tomikiem uzupełnił dotychczasowe

we ustawodawstwo przenysłowe przepisami po dzień 15. września r. b., z którym prace swą zamknął, wydanymi, niemniej dodatkowo rozporz. wykon. z 21. września 1885 r. o wycieczkach niedzielnych i nie któremi poprzód pominiętymi przepisami. W ten sposób tomiki II. V. i VII. Zbioru tworzą całość wzajemnie się uzupełniającą, póki wykończenie dalszych części materiału ustawodawczego nie wskaże możność i potrzebę nowego jednolitego wydania wszystkich odnośnych przepisów. Gdy do tego przyjdzie radzimy Szan. Autorowi korzystać także z niemieckich prac Seltsama i Posselta, tudzież Weigelsperga ku wszechstronnemu uzupełnieniu cennej swej pracy, którą jako w tym dziale jedyną możliwie kompletną w języku ojczystym, wszystkim interesowanym żywo zalecamy.

J. Sz. Cz.

Die Rechtsprechung des k. k. ob. Ger. Hof. aus dem J 1883 in Civil Handels- u. Wechselsachen, einschliesslich der Advocaten u. Notariats Ordnung, gesammelt aus allen deutschen u. nichtdeutschen Fach-Zeitschriften (I. II. Band). Wien 1886. Moriz Perles.

Orzeczenia najw. Tryb. sąd. przywykliśmy już uważać jako znakomite źródło interpretacji ustaw, jako pożądaną przewo-

poruszyć kwestję dwóch głównych w kraju urzędów podatkowych, we Lwowie i w Krakowie.

Główny urząd podatkowy we Lwowie, załatwia dwie ważne agendy: jest on bowiem urzędem percepcyjnym pod względem agend przydzielonych wszystkim urzędom podatkowym, a nadto jest on i urzędem depozytowym dla Lwowskiego Sądu krajowego i Sądów delegowanych.

W jednym i drugim dziale jest ogrom czynności tego rodzaju, że urzędnicy od świtu do nocy nie mogą podołać pracy, z przyczyny o której tylekrotnie wspominaliśmy t. j. dla braku sił roboczych. W każdym mniej więcej urzędzie podatkowym da się przecież jako tako podział prac skutecznie, jednego urzędnika drugim zastąpić, we Lwowskim jednak urzędzie mowa o tem być nie może. W dziale bowiem tak podatkowym jak i sądowo-depozytowym pojedyncze prace w ten sposób są rozdzielone, że każdy urzędnik dla siebie podostatkiem ma do czynienia, a jeżeli z jakiegokolwiek powodu który z funkcjonariuszów do urzędu uczęszczać nie może, powstaje w odnośnej agendzie stagnacja, która wywoływać musi narzekania ze strony interesowanych, odbijające się nieraz w łamach dziennikarskich.

Aby temu zapobiedz, radzą sobie przełożeni urzędu w ten sposób, że jeżeli np. w dziale podatkowym zabraknie siła robocza, dla nagłości rzeczy zastępują tę siłę w drodze „pożyczki“ funkcjonariuszem z działu depozytowego.

Jednakże niestety zazwyczaj jest to „pożyczka“ na „wieczne nieoddanie“, gdyż zwyczajnie „pożyczony“ pozostaje i nadal przy nowym dziale, a natomiast znów dział tą „pożyczką“ uszczupiony musi się obchodzić bez wynagrodzenia ubytku rutynowanej siły roboczej, co znów w tym dziale wywołuje stagnację niczem usunąć się nie dającą.

Lecz nie dosyć na tem. Wiadomo, że w pewnych porach roku wypada przedkładać wyższym władzom perjodyczne sprawy terminowe, i że wtenczas przełożeni urzędu, aby dotrzymać terminu i uniknąć grzywien, siły robocze około takiej pracy koncentrują. Otóż łatwo sobie wyobrazić, jaki tam dopiero chaos i rwetes zachodzić musi, gdy jak to bardzo często bywa, sprawy takie terminowe, przypadają za równo na dział podatkowy i depozytowy.

Tu już biedni przełożeni rzeczywiście bezradni zostają, bo ani im ani ich podwładnym nie staje siła, by zaspokoić i interesowane strony w załatwieniu spraw bieżących i przełożoną władzę w załatwieniu sprawy perjodycznej a terminowej.

Nie jesteśmy w stanie szczegółowo opisać to smutne położenie lwowskiego głównego urzędu podatkowego, bo nie wyczerpalibyśmy przedmiotu, chcąc wszelkie spisywać usterki; jest to zresztą także niepotrzebne, gdyż wiedzą o tem najlepiej strony interesowane, a w szczególności kontrybucenci, którzy w urzędzie tym zgłaszają się z zapłatą podatku i wiedzą też o tem dokładnie wszyscy

ci, którzy mają do czynienia z urzędem depozytowym.

Zachodzi tedy pytanie w czem tkwi przyczyna tego złego, które powoduje, że urząd podatkowy we Lwowie, jakkolwiek jeden z największych i co do personalu najliczniejszych urzędów podatkowych, mimo to nie może podołać pracy?

Odpowiedź na to krótka, oto w tem, że urząd ten dla Lwowa i okolicy nie jest tak urządony jak tego wymaga stołeczne miasto liczące samo przeszło 110.000 ludności.

W urzędzie tym ustanowiono dla kierownictwa urzędem jednego nadpoborcę, nadto dla depozytów sądowych jednego kontrolora, a dla spraw podatkowych jednego nadkontrolora. Każdy z tych przełożonych ma swój dział, o który naturalnie przedewszystkiem troszczyć się musi, z tą zaś dalszą konswekwencją, że w pilnych sprawach każdy z nich stara się dla swego personalu o najlepsze siły robocze i zwiększa siły te z uszczerbkiem sił drugiego działu.

Oba zaś działy mają więcej jak niedostateczne siły robocze, chociaż wszystkie siły, razem wzięwszy, reprezentują wcale pokaźną cyfrę przeszło 30 pracowników.

Jedynym środkiem zaradzenia temu byłoby: zupełne odłączenie działu podatkowego od depozytowego i ustanowienie dwu zupełnie odrębnych urzędów, z których urząd depozytowy podlegałby wprost lwowskiemu sądowi kra-

dnik w praktyce sądowej, nie wykluczający wcale swobodnego zdania, lecz posiłkujący je powagą i wytrawnością zdań i argumentacji prawnych. Posiadamy też różnorodne ich zbiory odnoszące się do poszczególnych gałęzi prawa materialnego i procesowego, mianowicie: *Gläsera - Ungera - Welthera*, co do prawa i procesu cywilnego, *Adlera - Clemensa*, orz. handlowe, *Czelechowsky'ego* wekslowe, *Fuchsa* tabularne, które jednak, obejmując po kilka roczników, zwyczajnie późno podają odnośne orzeczenia i większego wydatku wymagają, a nadto li tylko orzeczenia w niemieckich czasopismach prawnych podawane obejmują, zupełnie pomijając obfitą treść czasopism niemieckich podających liczne wypadki praktyczne z tak znacznego obszaru ziem niemieckich.

Zbiór powyżej w napisie podany jest pierwszy, który usuwa powyższe braki i niedogodności; podaje on w 19. oddziałach judykaturę najw. Tryb. sąd. z r 1883 w przedmiotach: prawa cywilnego, handlowego, wekslowego, hipotecznego, górniczego, ordynacji adwokackiej i notarialnej, (dotąd w żadnym zbiorze nie podawane) post. w spr. niespornych, normy jurysd., procedury cyw. powszechnej i galicyjskiej,

ust. konkursowej, post. sumarycznego, prowizorjalnego, nakazowego, awizacyjnego, w spr. małżeńskich, wekslowego, drobiazgowego. A podaje ją nietylko według niemieckich czasopism prawnych (allg. oe. Ger. Ztg., Ger.-Halle, Zft f. Notar., Jurist. Blaetter, Allg. Juristen - Ztg.), lecz także z nie niemieckich (Prawnik czeski, *Gazetta dei Tribunali*, Przegląd sąd. i admin., *Urządnik i Prawnik*, *Prawo* (kroacko-serbskie), *Slovenski Prawnik*). Dodane zaś wyczerpujące spisy (ustaw, alfabetyczny, systematyczny) znakomicie posiłkują wyszukiwanie czego potrzeba.

Jest to tedy zbiór orzeczeń, jakiego dotąd nie mamy i powinszować należy Szan. Autorowi jego mrówczej, wytrwałej pracy, która, jak jest zdolną uczynić głośnym imię jego, tak też znakomite przynosi kołom prawniczym korzyści. Wysłała ona bezimiennie, chociaż wiadomo nam, że autorem jej jest p. Dr. G. R. w Wiedniu, sławianin i znawca różnych języków sławiańskich, bez czego niezawodnie dokonanie tej pracy, czerpaniem z czasopism niemieckich, chyba tylko za pomocą innych byłoby mu możebnem. — Mamy nadzieję, że przyjęcie jakiego ta praca niezawodnie powszechnie doznać musi, zachęci Autora do podjęcia w najbliższym czasie dalszego

jej ciągu, którego z upragnieniem wyglądamy. Zewnętrzna szata wysłanych dotąd dwu tomów odznacza się tak co do formatu, jak co do papieru i druku wszelkimi przymiotami jakimi celują znane nakłady firmy *M. Perlesa*.

Dr. Leo Geller. Oesterr. Justizgesetze mit Erläuterungen aus der Rechtsprechung u. Einleitungen. Dritte Auflage. I. Band (Verfassungs- u. Staatsgrundgesetze. Allg. bürgerl. Gesetzbuch) — Wien 1886. M. Perles.

Zaledwie wyszły ostatnie zeszyty prawnicze pomnikowego wydania (IIo większego) tego dzieła, stanowiącego unikat w austriackiej literaturze prawnej, a niestrudzony Autor i nakładca przystępują do nowego (3-go) wydania tej znakomitej i z tak powszechnem uznaniem przyjętej pracy. Jest ono bardzo na czasie. Wydanie pierwsze bowiem (małe) pominałszy, że nie mieści w sobie wiele nowszych odtąd wydanych ustaw, przepisów i judykatów, było z powodu zbyt drobnego i ścisłego druku, dla oczu uciążliwem; wydanie 2. (wielkie) znów z powodu swej objętości i wystawnej formy zewnętrznej nie dla każdego jest przystępnem. Teraźniejsze (średnie) 3 wydanie zachowuje i formatem

jowemu, jak to uczyniono w Pradze i w Wiedniu.

Nadto zaś wypadaloby, choćby dla samej powagi urzędu, w jednym i drugim urzędzie utworzyć kierownika w VII. klasie rangi.

Nad rozdziałem tych urzędów, zastanawiały się już nieraz sfery kompetentne, *) lecz „dla braku funduszków“ sprawa ta dotychczas ugrzęzła w koszu.

Jeżeli ten projektowany rozdział rychło nie nastąpi i siły robocze nie zostaną odpowiednio pomnożone, ładu w urzędzie tym nie będzie, a co więcej, zabrnje on niebawem w chaotyczne zaległości, z których nie tak rychło wydobyc się zdoła.

Nie lepiej, a nawet poniekąd jeszcze gorzej ma się rzecz z głównym urzędem podatkowym w Krakowie. W krótkości tylko zaznaczamy, że jest to jeden z tych dziwacznych urzędów, dla którego nie ma nawet dokładnej instrukcji urzędowej.

Urząd ten, jako urząd w mieście głównem, załatwia i takie czynności, które we Lwowie ma sobie poruczone główna kasa krajowa, załatwia jednak też i czynności zwykłe podatkowe, a nadto czynności depozytowe Sądów Krakowskich. Personal zaś urzędu tego jest mniejszy niż ów lwowski urząd podatkowego, a kierownik jego jest w tej

*) Przypominamy petycję Lwowskiej Izby adwokatów, podaną w num. 13. str. 138. „Urz i Prawn.“ z r. 1884. Red.

i drukiem pośrednie pomiędzy obu powyższymi miejsce, a nadto tem się odznacza przed poprzednimi, że treść jego przedstawia znaczne pomnożenie i polepszenie. Już sam materiał ustawowy jest tu znacznie pomnożony tak nowymi ustawami wydanymi już po wyjściu 2. wydania, jak też licznymi poprzód pominiętymi dawniejszemi nowelami. W wyższym jeszcze stopniu jest tutaj pomnożony i uzupełniony materiał jurdykatów, który tak żywy budzi interes w kołach praktyków. Ponad to wszystko znajdujemy tutaj wstępne omówienia dające pogląd na historyczny rozwój austr. prawa konstytucyjnego, względnie na powstanie kodeksu cyw., jego podstawy, zasady i literaturę. Zresztą zachowanym jest w całości układ wydania 2. Pracy tej zalecać nie potrzebujemy i niewątpimy, że cieszyć się ona będzie co najmniej nie mniejszem uznaniem i popytem, jak poprzednie prace Szan. Autora.

Dr. Moriz v. Stubenrauch. Commentar z. oe. allg. bürgerl. Gesetzbuche IV. Auflage. Lief. 13. — Wien 1885. (Manz).

Zeszytem tym zakończone jest to nowe (4.) pośmiertne wydanie komentarza do kod. cyw. uznanego powszechnie za należący do najlepszych.

samej VIII. randze jak koledzy jego w innych gł. urzędach podatkowych.

Wystarczy to podobno dla ujawnienia, jak nagłą i konieczną jest rzeczą, by rząd czem rychlej jął się reorganizacji krakowskiego urzędu pod względem jego sił roboczych, i ustanowienia wyższej rangi dla jego przełożonego za tak wielką tegoż odpowiedzialność służbową.

Jednakże wszystko to łączy się ze sprawą gruntownej rychłej reorganizacji urzędów podatkowych. A kiedy to nastąpi? W. D.

Praktyka administracyjna.

Zasady orzeczeń władz centralnych.

(Orzeczenia Trybunału administracyjnego).

126 [Do §§. 13 i 16. gal. ord. wyb. gm.]. Wybory do rady gminnej, przeprowadzone na podstawie spisu wyborców niedokładnych w skutek zmian zaszyłych w ostatnim tygodniu przed wyborami, są po myśli §. 16. ust. 6 i §. 13. gal. ord. gm. nieważne. — (Orz. Trb. admin. z 1. kwietnia 1885 r. 1. 881. — Budw. 2488).

127. [Do ust. o swojszcz.]. Także po za obrębem domu ojcowskiego mieszkające małoletnie dzieci uważane są jako „w związku rodzinnym żyjące“, póki rodzice je we wszelkie potrzeby życia i utrzymanie zaopatrują. — (Orz. Tr. adm. z 10. kwietnia 1885 r. 1. 934. — Budw. 2496).

128. [Zwrot. kosztów w postępow. administr.]. §. 24 rzp. min. z 3. lipca 1854 r. N 169. dz. pr. p. stanowi tylko o zwrocie kosztów komisyjnych i podróży urzędowych organów, nie odnosi się przeto co do swej treści i dalszych postanowień do kosztów stron. — (Orz. Tr. adm. 9 kwietnia 1885 r. 1. 899. — Budw. 2495).

129 [Przełożenie cmentarzy]. Jedynym przepisem mającym moc ustawy, który istnieje pod

względem miejsca i położenia cmentarzy jest ów dotąd żadnym późniejszym przepisem niezmienny dekretu nadw. z 23. sierpnia 1784 r. (Zb u. Józef tom 6. str. 564), który zarządza, że nadal „wszelkie miejsca grobowe, cmentarze, znajdujące się wewnątrz obrębu miejscowości, mają być zamknięte i po za miejscowości. w należytem od nich oddaleniu przeniesione“. Ten dekr. nadw. nie ma znaczenia li tylko jednorazowego zarządzenia, lecz zawiera przepis ogólny i dalej obowiązujący: że cmentarze tylko w stosownem „należytem“ oddaleniu od miejscowości istnieć mogą, z kąd znów wynika, że cmentarz znów powinien być przełożonym jeżeli istniejące pierwotnie „należyte“ oddalenie znów niem być przestanie w skutek posuwania się rozszerzającej się miejscowości. Jakże zaś oddalenie jest „należytem“, odpowiedniem, ustawa nie oznacza, o czem tedy władza według swego fachowego uznania orzec winna, zwłaszcza że przytem rozchodzić się będzie oczywiście o stosunki miejscowe, w szczególności o stosunki poziomu, kierunek wiatru, bieg wód, jakość ziemi i t. p. (Orz. Tr adm. 1 maja 1885 r. 1. 901. — Budw. 2537).

Normalja administracyjne.

Wykupno mesznego.

Opis postępowania przy wykupnie mesznego i innych danin niepolegających na tytule dziesięciny.

Okólnik c. k. Namiestnictwa z dnia 13 listopada 1874 l. 41061.

Ustawą krajową z dnia 27 maja 1873 Nr. 253 (dz. ust. kr. część XXIX) postanowiono wykupno praw młewa, poboru mesznego, skopeczyzny, świadczeń, danin i t. p. w naturze lub pieniądzech uiszczanych klasztorom, kościolom i plebanom.

Okólnikiem zaś z dnia 28 października 1874 l. 1025 Mess wskazano c. k. Starostom

Zeszyt ten obejmuje tytuł, i spisy rzeczy, tudzież w dodatku wydane najnowsze ustawy: o rybołówstwie, o przemyśle zastawniczym, o umowach służbowych między przemysłowcami a ich pomocnikami i o ustawowej stopie procentowej. — Na zalety dzieła nie potrzebujemy zwracać uwagi; znane są one od dawna, a ukończone teraz 4te wydanie najlepiej świadczy o uznaniu jakie komentarz ten nie od dziś pozyskał. Liczne zaś uzupełnienia onegoż według terażniejszego stanu ustawodawstwa i z uwzględnieniem najnowszej judykatury najw. Tryb. podnoszą tylko ustaloną jego wartość. Nie możemy również pominąć, że przywrócone w tem wydaniu z wydania 1. porównania poszczególnych postanowień kod. cyw. z owemi dawnego prawa rzymskiego i liczne z tegoż cytaty nadają mu, naszym zdaniem, i pod tym względem pierwszeństwo przed wydaniami poprzednimi, gdzie te odwoływania się do pr. rzymskiego pominięto. — Dla studjum prawa cyw. austr. równie jak dla praktyki komentarz Stubenraucha pozostanie zawsze bardzo cennym przewodnikiem, nie tak łatwo zastąpić się dającym.

Dr. Karl Frühwald u. Dr. W. Moyzisch. Die Amortisirung von

Urkunden u die Todeserklarung nach d. gegenw. Stande d. oest. Gesetzgebung. 2. Aufl. Wien 1885. (Manz.)

Amortyzacja dokumentów, jako środek zabezpieczenia ich posiadacza od szkód z zatracenia takich papierów wynikających, należy bezsprzecznie do nader ważnych materij naszego ustawodawstwa, a mimo to szczegółowa znajomość odnośnych przepisów nie tylko u ogółu interesowanych, ale i wśród prawników do wyjątków należy. Tem pożądaną jest monografia powyższa przedmiot ten według najnowszej judykatury austr. ustawodawstwa wyczerpująco traktująca. Zawiera ona przepisy o dokumentach, które mogą być umorzone, o sądach do tego powołanych, o postępowaniu przytem i o skutkach orzeczenia amortyzacyjnego. — Podobnie rzecz się ma co do przepisów o uznaniu człowieka za umarłego. — Niniejsze drugie wydanie (pierwsze wyszło w r. 1870) uwzględnia także odnośną judykaturę najw. Tryb. sąd. — Dodany dokładny rejestr systematyczny i alfabetyczny wielce ułatwia poszukiwania.

J. Sz. Cz.

modłę postępowania ze zgłoszeniami wykupna tego dotyczącami.

Gdy pieniądze, jakie z wykupna tego wpływać będą składane być mają w sposób praktykowany przy należyciach rządowych i funduszowych w ogóle do c. k. urzędów podatkowych, ndziela się c. k. urzędowi podatkowemu w załączeniu dwa okazy powołanej ustawy i dwa okazy instrukcji zaopatrzonej w potrzebne wzory, która z wszelką dokładnością wskazuje sposób, w jaki w danym razie postępować należy. Instrukcji tej należy trzymać się zatem jak najściślej, ile że każde zboczenie mogłoby się stać powodem nietylko myłek ale nawet szkody bądź to dla uprawnionych bądź dla obowiązanych. Potrzebna, a w porozumieniu z c. k. Starostwami obliczoną ilość dotyczących druków należy zażądać od ekonomatu c. k. Namiestnictwa. Powyższy okólnik udzielono wszystkim urzędem podatkowym a odpisy takowego c. k. Starostwom do wiadomości odnośnie do okólnika z dnia 28 października 1874 l. 1045 Mess., który jeżeli dotąd nie doszedł do Starostwa, przesłany będzie wraz z dotyczącami zgłoszeniami i sporządzonymi przez departament rachunkowy c. k. Namiestnictwa wierzytelnymi wyciągami z inwentarzy odnośnie do dotyczących zgłoszeń.

Instrukcja z dnia 13. listopada 1874 do l. Nr. 31061 dla c. k. urzędów podatkowych co do postępowania kasowego, przy wykonywaniu nstawy krajowej z dnia 27 maja 1873 l. 253 (dz. ust. i rozp. kraj. część XXIX ex 1873) dotyczącej wykupu robocizny, prawa mlewa, poboru mesznego, skopczyzny, proskurnego, i t. p. świadzeń jakoteż danin, uiszczanych w naturajlach i pieniądzech, kościołom i plebanom, a polegających na osobnych od dziesięciny nie zawisłych tytułach.

§. 1. Każdy c. k. urząd podatkowy winien założyć księgę likwidacyjną i kontową według wzoru A., otwierając w tejsze dla każdego uprawnionego osobne konto, które stosownie do ilości obowiązanych, może się składać z kilku lub kilkunastu stronic.

§. 2. W księdze tej należy na podstawie prawomocnego wyroku likwidacyjnego, który w myśl § 23 powołanej na czele ustawy, doręczony będzie c. k. urzędowi podatkowemu ze strony c. k. Starostwa i zawierać będzie wszystkie potrzebne daty, — wypełnić I. kolumnę należyci na koncie dotyczącego uprawnionego w sposób, jak to uwidoczni przykład we wzorze A., mianowicie należy wziąć na przepis czynny wszystkie raty kapitału i 5% zwykłych odsetków, z uwidoczniem terminów spłaty

§. 3. Po otrzymaniu wspomnianego w §. 2. wyroku likwidacyjnego, należy dla każdego obowiązowanego wypełnić książeczkę płatniczą według wzoru B., a gdy tenże zgłosi się z wypłatą 1. raty doręczyć mu tę książeczkę ze stosownem pouczeniem, że z nią zgłaszać się ma przy spłacie każdej raty.

§. 4. Na wypłacane i wypłacane z powyższego tytułu pieniądze, należy prowadzić zupełnie osobny „Dziennik depozytowy“ według wzoru C. i zapisywać do tegoż dochody i wydatki, według przykładu zamieszczonego we wzorze.

Upoważnienie do założenia i prowadzenia tego nowego dziennika otrzyma c. k. urząd podatkowy od c. k. krajowej dyrekcji skarbu.

§. 5 Dziennik ten, ma być prowadzony w 2 okazach, z których jeden z załącznikami, przedkładać należy z końcem każdego miesiąca, w terminie przepisany instrukcją kasową

dla dzienników etatowych, departamentowi rachunkowemu c. k. Namiestnictwa

§. 6. Z dziennika tego winien c. k. urząd podatkowy, przed odesłaniem jednego okazu do departamentu rachunkowego c. k. Namiestnictwa, zakontować dochody i wydatki do księgi likwidacyjnej i kontowej (§. 1.) według przykłądu, podanego we wzorze a. i powpisywać do obydwóch okazów dziennika w przeznaczony na to łam dotyczące stronic księgi likwidacyjnej

Kontowanie należy uskutecznić w ciągu miesiąca, aby nie opóźniać przez to odsyłania dzienników.

§. 7. W jaki sposób należy obliczać 5% odsetki zwykle, wskazuje § 13 na czele powołanej ustawy.

§. 8. Zniesiony reskryptem ministerjalnym z dnia 24 lutego 1876 L. 1611.

§. 9. Gdyby obowiązany nie uiscił naraz całej należyci lub przypadające na kapitał 5% odsetki zwykle, należy ze złożonej na rachunek całej należyci gotówki pokryć przedewszystkiem i w zupełności o ile starczy 5 prc odsetki zwykle, a dopiero pozostałą resztę przyjąć jako częściową spłatę raty kapitału.

§. 10. W razie spłaty na raz jeden, 2ch lub więcej rat lub części jednej i części następnej raty, należy każdą ratę, — względnie część raty, — osobno obliczyć i osobno tak w książeczce płatniczej jak i w dzienniku, a następnie w księdze kontowej uwidocznić.

§. 11. Wszystkie spłacone w ciągu jednego roku raty kapitałów wykupnych, zestawione według abecedowego porządku uprawnionych za spisami według wzoru D. należy w styczniu bezpośrednio następnego roku, odsyłać pocztą w gotówce, bezpośrednio do dotyczących konsystorzów z dwoma okazami spisów

Jeden okaz spisu zostanie w konsystorz, a drugi potwierdzony przez konsystorz co do odbioru przesłanej gotówki, mający służyć zarazem za pokwitowanie należy po zwróceniu go z konsystorza załączyć do dotyczącego dziennika kasowego jako dowód wydatku, pokrytego tymczasem odnośnym receptem pocztowym

§. 12 Równocześnie z przesyłką gotówki do konsystorza należy przedłożyć c. k. Namiestnictwu trzeci okaz spisu wspomnianego w §. 11.

§. 13 Spłacone w ciągu jednego roku 5 prc. odsetki zwykle i 6 prc. odsetki zwłoki, należy wypłacać w styczniu bezpośrednio następnego roku, dotyczącemu uprawnionemu za stemplowanym kwitem zatwierdzonym przez c. k. Starostę lub jego zastępcę, jednak tylko o tyle i za taki czas za jaki c. k. Starostwo ze względu na możebne interkalendarjum kwit dotyczący zatwierdzi.

§. 14 Zaległości jakie się okażą z końcem roku należy w styczniu lub najdalej do 15 lutego bezpośrednio następnego roku, wykazać do ściągnięcia c. k. Starostwu, według wzoru E. — Wrazie zaś gdyby się okazały zaległości, dotyczące nie bezpośrednio ubiegłego roku, ale dawniejszych lat — należy je według takiegoż wzoru i w tym samym nieprzekraczalnym terminie — wykazać także c. k. Namiestnictwu.

Drugi egzemplarz prawomocnego wyroku likwidacyjnego w sprawach wykupna mesznego należy przedkładać c. k. Namiestnictwu.

Okólnik c. k. Namiestnictwa z dnia 8go lutego 1876 l. 136 Mess.

Według §. 13. ustępu 6go okólnika z d. 28. października 1874 L. 1025 Mess. należy

przedkładać c. k. Namiestnictwu drugi egzemplarz prawomocnych wyroków likwidacyjnych wydanych stronom za wykup mesznego, dla uwidocznięcia zmiany zaszłej w majątku kościelnym lub paraafialnym

Gdy rzeczony wykazy likwidacyjne w znacznej ilości przesłane przez c. k. Starostwo do biura rachunkowego w celu obliczenia przypadającego kapitału wykupna c. k. Starostwom już zwrócone zostały, prawomocnych wyroków zaś dotąd, albo weale nie albo w małej ilości przedłożono, przeto wzywa się Starostwo aby wyroki likwidacyjne po prawomocności tychże stosownie do wyż powołanego okólnika niezwłocznie przedkładało.

O uchyleniu §§ 8 i 9 Instrukcji z d. 13. listopada 1874 r. L. 41061

Okólnik c. k. Namiestnictwa z d. 29. kwietnia 1876 r. L. 284. Mess.

C. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych nie zatwierdziło §§ 8 i 9 instrukcji z d. 13. listopada 1874 l. 41061 wydanej dla urzędów podatkowych w sprawie dodatkowego wykupna świadczeń i danin dla plebanów, kościołów i klasztorów. O tem zawiadamia się c. k. urząd podatkowy wskntek reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 24. lutego 1876 l. 1611 z nadmienieniem, że §. 8 powołanej instrukcji całkowicie, zaś §. 9 o ile się tyczy ściągnięcia 6 prc. odsetek zwłoki znoszą się

Powyższy okólnik udzielono Starostwu z wezwaniem, aby na przyszłość przy wydawaniu wyroków likwidacyjnych wykreślić ostatni ustęp umieszczony na pierwszej stronie wyroku likwidacyjnego.

Okólnik c. k. Namiestnictwa z d. 25 sierpnia 1876 r. l. 829 mess *względem liczebnego wymienienia sopy procentowej kapitałów za wykupno mesznego intabulować się mających i rat spłaty takich kapitałów.*

O intabulacji prawa zastawu dla kapitałów wynagrodzenia tudzież odsetek za wykupno mesznego itp. na zasadzie ustawy krajowej z dnia 27. maja 1873 Nr 253 d. u. k. udają się Starostwa bezpośrednio same odezwą do sądów dotyczących. Z uchwał sądowych w tej mierze wydanych które prokuratorji skarbu doręczone bywają, powzięła też wiadomość, że Starostwa w odezwach swych nie zastosowują się ściśle do obowiązującej ustawy hipotecznej, a mianowicie o tyle, że nie wymieniają cyfry intabulować się mających procentów od rat kapitału, często także nie podają w ilu ratach kapitał wynagrodzenia ma być spłacony. Ponieważ w myśl §. 14 ust. hip. prawo zastawu tylko dla kwoty liczebnie oznaczonej dozwalane być może, i tylko taki wpis jest możebny — ponieważ dalej w myśl ustępu drugiego §. 85 ust. hip. każde żądanie intabulacyjne ma być dokładnie postawione — zatem dla uniknięcia nieodpowiednich wpisów i ztąd muożących się rekursów zwraca się uwagę c. k. Starostw, ażeby w tych wypadkach w odezwach swych do sądów wymieniały liczebnie stopę procentową kapitałów intabulować się mających, tudzież w ilu latach kapitał wynagrodzenia ma być spłacony.

O wypłacaniu 5 prc. odsetek od kapitałów wykupna mesznego.

Okólnik c. k. Namiestnictwa z d. 6. lipca 1878 26948.

Z powodu zaszłej wątpliwości czy 5 prc. odsetki od kapitałów wykupu robocizny, prawa mlewa, poboru mesznego, skopczyzny, pro-

skurnego itp. świadczeń i danin uiszczanych w naturaljach i pieniądzech klasztorom, kościo- i plebanom, jeżeli zostaną spłacone za rok bie- żący nie w terminie spłaty tj. w listopadzie dotyczącego roku, lub nie w ciągu tego roku, lecz dopiero w następnym roku za rok ubiegły, mają w myśl §. 13 instrukcji tutejszej z dnia 13. listopada 1874 do l. 41061 dopiero w sty- czniu bezpośrednio po spłacie następującego roku dotyczącym uprawnionym być wypłacone, lub też mogą być wypłacone zaraz po złożeniu przez obowiązanych — poucza się dodatkowo do powołanej instrukcji c. k. urząd podatkowy, że odsetki takie mogą pod warunkami zastrze- żonymi w § 13. wspomnianej instrukcji dotyczą- cym uprawnionym być wypłacane bezpośrednio po ich wpłacie.

SPRAWY KOLEJOWE.

Żądania urzędników kolejowych.

Ostatniemi czasy Prezydent Dyrekcji państwowych kol. żelaznych wydał do podwładnych sobie urzędów rozporządzenie odnoszące się do sposobu zachowania się przełożonych z urzędnikami podwładnymi. Prezydent przedewszyst- kiem wyraża swe niezadowolenie z po- wodu, że doszły go skargi na rubaszne zachowanie się przełożonych z swymi podwładnymi. Upomina przeto nagląco wszystkich przełożonych, by w stycz- ności ze swymi podwładnymi urzędnika- mi uprzejmie się zachowywali, co prze- cież bardzo snadnie da się połączyć z energją w służbie wymaganą. Dodaje przytem, że rozporządzenie to nie jest skierowanie przeciw naczelnym organom dyrekcji, które nigdy nie zaniedbały uprzejmego z podwładnymi swymi obcho- dzenia się, lecz przeciw poszcze- gólnym przełożonym niższych kategorii, którym się tu i owdzie podobało odgry- wać rolę „małych despotów“.

Z powodu tego rozporządzenia za- mieszczą „Beamten-Zeitung“ następujące uwagi:

„Nie ulega wątpliwości, że rozporzą- dzenie to zjednało panu prezydentowi serca i szczerą wdzięczność bardzo wielu jego urzęd- ników podrzędnych klas rangi; gdyż zdro- ności, które w tem okólniku wytyka i któ- re bez wątpienia przez to będą usunięte, nie tylko rzeczywiście zachodziły, lecz według sprawozdań i opisów nam dostar- czonych już do takiego doszły stopnia, że pewne stosunki służbowe prawdziwie nie- znósnymi czyniły.

Mamy pod ręką zaopatrzone w powa- żne podpisy promemoria, omawiające tak- tę kwestję jak też inne w państwowej służbie kolejowej niewłaściwości, z którego na dziś następujące wyjmujemy uwagi.

„Dotąd było w zwyczaju, że pewni pa- nowie, gdy nie mogli w inny sposób wyrze- czyć swój humor, wyjeżdżali na linję, by tam urzędnikom, przez nader wytężającą służbę i tak już wielce nękanym, w dość niemiły sposób dać uczuć, że ma — o tyle a tyle złotych większą płacę. Nader często się

zdarzyło, a nawet tydzień żaden nie prze- mijał, gdzieby się nie dopuszczono naj- cięższych uraz, o czym setki przykładów świadczyć mogą.“

„Jestem tedy jednym z naszych naj- żywszych i pewnie najwięcej uprawnionych życzeń, iżby ów okólnik do dyrekcji ruchu nadużyciom tym gruntownie i stale koniec położył. gdy przecież urzędnik, który pewnie gorliwie i z wyteżeniem służbę swą pełni, nie powinien na to być wystawionym, by musiał także jeszcze znosić obrazy oso- biste“.

„Dajszem bardzo ważnem i wielce do- nośnem życzeniem naszym, stanowiącem przedmiot powszechnego tęsknego wygła- dania „upaństwowionych urzędników kole- jowych“, byłoby radykalne urządzenie stosunków prawnych urzędni- czych. Niechaj kto powie co chce, to je- dnak jest jawnem, że niższy urzędnik dzisiaj w obec wyższego żadnego nie ma prawa i w najczęstszych wypadkach formalnie zginać musi. Dobro i szczęście takiego biednego urzędnika oddaje się po prostu w ręce pewnych panów, którzy o prawach ich nic nie wiedzą i wiedzieć nie chcą. Biada takiemu urzędnikowi, który w ich popadnie ręce — przepadł on nieochybnie“.

Memorjał podaje przytem jako rażący przykład, wypadek, który się zdarzył w służbie zachodniej kolei państwowej, gdzie na jednej z najbardziej ożywionych stacyj ustanowiono początkującego urzędnika nie mającego pojęcia o manipulacji stacyjnej, który nie znał nawet druków przeznaczonych na rachunki miesięczne i nie umiał dać sobie radę ze składaniem tych rachun- ków, podczas gdy tamtejszy szef stacji nie uważał nawet za potrzebne, kontrolować go. Po trzech miesiącach takiej gospodarki tego biedaka nadeszła rewizja, która zna- lazłszy nieporządki, nie wyczekując końca czynności natychmiast go suspendowała. Nie zarządzono ścisłych dochodzeń, które musiałyby były ukaranie naczelnika za zaniedbanie kontroli spowodować, przy roz- prawie dyscyplinarnej usunięto wszelką jego obronę i ostatecznie go oddalono. To pewne, że padł on ofiarą swej nieudolności, ale też i zaniedbania obowiązków służbowych ze strony jego przełożonego. „Bodajby — po- wiada memorjał — ten smutny wypadek był ostatnim, bodajby na przyszłość spra- wiedliwi sędziowie także na biednego urzęd- nika podrzędnego sprawiedliwy wyrok wy- dawali“.

W końcu powiadają korespondenci:

„Jednem z najistotniejszych życzeń na- szych jest poprawienie finansowego po- łożenia urzędników kolejowych. Nie da się opisać, z jakim oni upragnieniem tego dobrodziejstwa wyglądają. Klasa niż- szych urzędników („Unterbeamten“) dla służby ruchu, telegrafu i manipulacji po- winnaby całkiem odpaść. Jestem kasta urzęd- ników których różnorodność nie da się zdefiniować. Są tam ludzie którzy ukoń- czyli sześć i siedem klas gimnazjalnych lub realnych, a znów tacy, którzy nawet żad- nego nie posiadają wykształcenia. Zano- simy tedy naglącą prośbę do JE. pana mi- nistra handlu i do najwyższych Władz kole- jowych, by radykalną naszych stosunków reformę przedsięwzięto, by raz przecież po- łożenie nasze stało się znośniejszym“.

Przytoczyliśmy powyższe uwagi jako zawierające jądro życzeń urzędników kole- jowych państwowych. Mniemamy zaś, — a powołujemy się w tym względzie na rozliczne nasze tego przedmiotu omó- wienia — że wszystko, co powyżej powiedziano, w równej mierze znaczy się także o urzędnikach pry- w at n y c h kole- jowych. I tutaj równie jest silnem i zarówno uzasadnionem wołanie o lepsze obchodzenie się przełożonych z podwładnymi, o wydanie pragmatyki służbowej, o polepszenie materialnego po- łożenia urzędników. Przedmiot to zbyt już znany, iżby zachodzić miała potrzeba bliższego onegoż tutaj pono- wnego omówienia. Ograniczamy się tedy na ponownem zaznaczeniu naglącej po- trzeby reformy stosunków urzędniczych na kolejach państwowych jak o- t e ż i p r y w a t n y c h, i na wyrażeniu gorącego życzenia, by już prze- cież raz nadeszła tak żywo upragniona chwila spełnienia się uprawnionych dążeń urzędników kolejowych.

Decentralizacja zarządu kolei skarbowych na Węgrzech.

Sieć kolei skarbowych na Węgrzech jest bardzo poważna — a składa się po części z linij wykupionych, po części z świeżo przez rząd zbudowanych. Wszyst- kiemi zarządza dyrekcja generalna, jak w Austrii. Sieć kolei austriackich jest wię- cej rozrzucona, węgierskich więcej skupiona, a mimo to, rezultat jest niezadawalniają- cym — tak pod względem administracyj- nym jak finansowym. To dało powód do badania rzeczy, do szukania nie tylko wi- ny, ale i winowajcy. W sprawie tej jeden z dzienników węgierskich, chociaż popiera rząd z całą stanowczością, nie może prze- cież nie wystąpić z ostrą krytyką dotych- czasowego zbyt scentralizowanego systemu zarządu. Po dłuższym wywodzie dochodzi on do tego, że zakres administracyjny w kierowaniu sprawami kolejowymi, dający się wykonywać odpowiednio z jednego punktu centralnego, jest nie wielki. Wszę- dzie centralizacja naczelnego kierunku do- prowadziła do komplikacji i podrożenia administracji. W Prusiech ministerstwo kolei żelaznych zrozumiało to wcześniej i zapobiegło złemu oddawna. Obecnie mają Prusy dziewięć wielkich zarządów ruchu, bardzo stosownie urządzonych według je- dynie dogodnego systemu, t. j. według grup geograficznych. W przecięciu jedna dy- rekcja ma obecnie po 1700 do 1800 kilo- metrów kolei w swoim zarządzie. Skutkiem tego, ruch odbywa się składnie w każdym kierunku, jak to wypowiedział znany ekono- mista niemiecki i poseł do parlamentu dr. Wagner jeszcze w lutym r. 1883.

Według powyższego wzoru niemieckie- go zanoszą się i w Węgrzech na coś podo- bnego na zasadzie decentralizacji zarzą- dów ruchu na prowincji, oraz na zasadzie rozdziału pracy w dyrekcji generalnej.

Przedewszystkiem reorganizacja dyrekcji generalnej nastąpi już od 1 stycznia r. 1886, a z kolei nastąpi nowy podział zarządów ruchu i powiększenie ich zakresu działania.

Przykład Węgier może posłużyć za wskazówkę i zachętę dla Austrii, aby i tu w myśl słusznych domagań się Galicji przystąpić do pożądanego pod każdym względem decentralizacji. *N. Ref.*

WIADOMOŚCI POTOCZNE.

Przeciw katarowi. Generalny intendent ces. teatrów w Berlinie, br. Hülsen, w dbałości swej o zdrowie artystów, wydał następujący okólnik: „Wszystkim członkom królewskich teatrów polecam w interesie ich zdrowia, jak niemniej w interesie służby, środek leczniczy, który każdy nowo powstały katar natychmiast usuwa mianowicie: *Acidi carbolici purissimi 5.0. — Spiritus vini rectificatissimi 15.0 — Liguoris Ammon caus. 5.0 — (pond. specif. 0.960). — Aquae destitl. 10.0. M. D. ad vitr. nigr cum epitom. vitro.* — Najskuteczniej będzie kazać sporządzić osobno pierwszy, a

osobno drugi preparat leczniczy i przechować je we fiaskach dobrze zakorkowanych. Przy użyciu należy po kilka kropel z jednego i drugiego płynu zmieszać w czystej szklance następnie zamknawszy oczy szczelnie, należy otwartymi ustami i nosem wciągać wapory ulatniającego się płynu“. Berliński *Kliniczny Tygodnik* wyraża się o tym środku w sposób następujący: W pierwszej chwili doznaje się w nosie uczucia, jakby kłucia nieprzyjemnego, a przy silnym katarze nawet bolesnego, zwolna można jednak przyzwyczaić się do tego. Pewien stary, a w Berlinie nader wysoko ceniony radca sanitarny oświadcza, że przepisany powyżej środek leczniczy jest wprawdzie bardzo użyteczny i dobry, ale jeszcze nie najlepszy przeciw katarowi. Lepszym, jego zdaniem, środkiem przeciw uciążliwemu katarowi jest powtarzane po kilkakroć w ciągu dnia wciąganie tranu z wątroby przez otwory nosowe, co spowoduje znaczną ulgę, a ostatecznie wyleczenie. Najlepszą zaś prezerwatywą przeciw katarowi jest zahartowanie błony śluzowej przez ostrożne wciąganie z początku letniej, następnie coraz to zimniejszej wody otworami nosowymi, co zawsze z rana i wieczorem powtarzać należy.

WIADOMOŚCI URZĘDOWE.

(Z urzęd. „Gaz. lw.“ po dzień 20. Grudnia 1885 r.)

Opróżnione posady: Kilka posad starostów, ewentualnie kilka posad sekretarzy Namiestnictwa; podania do Prezydym Namiestnictwa do końca grudnia r. b (284). — Jedna, ewentualnie więcej posad kontrolorów przy urzędzie poczt. w Krakowie, podania do dyrekcji poczt i telegraf. we Lwowie do 12 Stycznia 1886 r. (287). — Inspektora ewidencyjnego w obrębie galic. kraj. dyrekcji skarb. we Lwowie, podania do Prezydym kraj. dyrekcji skarb. we Lwowie, do 11. Stycznia 1886 r. (288) — Komisarza policji ewentualnie koncepcyisty policji we Lwowie, podania do Prezydym dyrekcji policji we Lwowie, do 15. Stycznia 1886 r. (289).

Przeniesienia: Celestyn Jaworski ofi. poczt. ze Lwowa do Żywca, z powierzeniem mu naczelnictwa tamtejszego erarjalnego urzędu poczt. i telegraf. w dn. 1. Lutego 1886 r. w życie wejść mającego.

CZASOPISMO LUDOWE

„NOWINY“

wychodzi we Lwowie dwa razy na miesiąc tj. 1go i 16go każdego miesiąca, pod redakcją

Hipolita Parasiewicza,

i umieszczać w sobie będzie jak w latach przeszłych: Powiastki, wiersze, o najnowszych wynalazkach, nauki przyrodnicze, o rolnictwie, gospodarstwie domowym, sadownictwie, poradnik lekarski dla ludzi i zwierząt domowych o sprawach społecznych i politycznych, kronikę, targi na zboże i bydło itp.

Cena prenumeraty na cały rok:

W Państwie austriackiem . . . 1 złr. 50 ct.
„ „ pruskiem . . . 3 marki.

Czasopismo ludowe

„CHATA“

dla osób starszych i dla dziatwy szkolnej.

Wychodzi we Lwowie dwa razy na miesiąc, tj. 8go i 24go każdego miesiąca, pod redakcją

ZYGmunta JANA KALICKIEGO.

Na korzyść tych pisemek przemawia choćby ta okoliczność, że z rokiem 1886, rozpoczynają XVII. rok swego istnienia. «CHATA» w roku przysłym pomieszczać w sobie będzie: Opisy osób zasłużonych w świecie i św. Pańskich z rycinami, powiastki, wiersze, historję kraju rodzinnego, historję z życia zwierząt, anegdoty, kronikę, zagadki, szarady, rebusy itp.

Cena prenumeraty na cały rok:

W Państwie austriackiem . . . 1 złr. 50 ct.
„ „ pruskiem . . . 3 marki.

Prenumerata obu pism razem wynosi całorocznie:

W Państwie austriackiem . . . 2 złr. 50 ct.
„ „ pruskiem . . . 5 marek.

Prenumeratorowie obu pism otrzymają oprócz tego, jako premję, już z pierwszyn numerem spory **Kalendarz informacyjny „CHATY“ gratis.**

Na żądanie wysła się numer na okaz.

Zamówienia przyjmuje

ADMINISTRACJA
plac Bernardyński Nr. 7
we LWOWIE.

Wydawnictwo księgarni
GUBRYNOWICZA i SCHMIDTA we LWOWIE.

ukończywszy druk

„DZIEŁ ADAMA MICKIEWICZA“

postanowiliśmy na ogólne żądanie przystąpić do wydania nowego w 16 zeszytach.

Pragnąc ułatwić nabycie dzieł A. Mickiewicza przez zeszytowe wydanie, postanowiliśmy również sprzedaż pojedynczymi tomami, które drogą prenumeraty nabywane być mogą.

Cena jednego tomu wynosi złr. 1.15. — Za 4 tomy złr. 4.60, z oprawą złr. 6, a z wyłożeniem złr. 6.60.

Cena zaś każdego zeszytu 30 ct.

Abonenci mogą więc odbierać dzieła A. Mickiewicza tomami lub zeszytami.

Zeszyty wychodzą co 10 dni, począwszy od 10. listopada 1885.

Gubrynowicz i Schmidt.

Wydawnictwo księgarni Gubrynowicza i Schmidta we Lwowie.

Oryginalne
Singera maszyny
do szycia

na spłatę ratami
G. Neidlinger
Lwów ul. Kopernika 1. 2.

już wyszedł na rok 1886.
Kalendarz informacyjny „CHATY“
rok XVII.

Zawiera przeszło 9 arkuszy druku formatu 8vo tj. prócz kalendarza świątecznego, część powieściową, informacyjną, przepisy pocztowe, telegrafu, jazdy kolejowe, jarmarki i t. p., nakoniec inseraty.

Cena 1 egzemplarza z przesyłką 40 ct.

12 egzem. kosztuje gotówką 3 zł.

Jest to najtańszy kalendarz, na który zamówienia przyjmuje i wysyła za zaliczką

Drukarnia Ludowa

1—3 plac Bernardyński nr. 7., we Lwowie.

VIERHUNDERT TAFELN.
NEUE (13.) UMGEBEARBEITETE ILLUSTRIRTE AUFLAGE.
Brockhaus' Conversations-Lexikon.
Mit Abbildungen und Karten.
Preis à Heft 30 kr.
JEDER BAND FL. 4.80., LEINWAND FL. 5.40., HALBFRANZ FL. 5.70. O.V.